

Писаренко С.В.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва і права,
Полтавська державна аграрна академія

Решетник В.Г.

магістр,
Полтавська державна аграрна академія

Ільченко А.І.

магістр,
Полтавська державна аграрна академія

**Pysarenko Svitlana, Reshetnyk Valerii,
Ilchenko Anastasiia**

Poltava State Agrarian Academy

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

RESOURCE POTENTIAL AS A FACTOR IN ENSURING THE COMPETITIVENESS OF AN ENTERPRISE

Статтю присвячено аналізу сучасних підходів до визначення сутності ресурсного потенціалу та його взаємозв'язку з формуванням конкурентних переваг підприємства. Актуальність даної проблеми зумовлена необхідністю оптимального та ефективного використання ресурсів для забезпечення конкурентоздатного рівня функціонування підприємства. Різноманітність трактувань поняття «ресурсний потенціал» та його складників породжує різні підходи до визначення ролі ресурсів у формуванні конкурентної переваги підприємства, що ускладнює розроблення й прийняття відповідних управлінських рішень. Розглянуто змістовну характеристику ресурсного потенціалу та уточнено його складники, обґрунтовано взаємодію і взаємозв'язок між ресурсним потенціалом підприємства та його конкурентоздатністю. Запропоновано механізм управління ресурсним потенціалом, що базується на засадах концепції конкурентоспроможного стратегічного управління підприємством.

Ключові слова: ресурсний потенціал, структурні елементи ресурсного потенціалу, управління ресурсним потенціалом, підприємство, конкурентоспроможність.

Статья посвящена анализу современных подходов к определению сущности ресурсного потенциала и его взаимосвязи с формированием конкурентных преимуществ предприятия. Актуальность данной проблемы обусловлена необходимостью оптимального и эффективного использования ресурсов для обеспечения конкурентоспособного уровня функционирования предприятия. Разнообразие трактовок понятия «ресурсный потенциал» и его составляющих порождает различные подходы к определению роли ресурсов в формировании конкурентного преимущества предприятия, что затрудняет разработку и принятие соответствующих управленческих решений. Рассмотрена содержательная характеристика ресурсного потенциала и уточнены его составляющие, обоснованы взаимодействие и взаимосвязь между ресурсным потенциалом предприятия и его конкурентоспособностью. Предложен механизм управления ресурсным потенциалом, базирующийся на принципах концепции конкурентоспособного стратегического управления предприятием.

Ключевые слова: ресурсный потенциал, структурные элементы ресурсного потенциала, управление ресурсным потенциалом, предприятие, конкурентоспособность.

The relevance of the article is due to the fact that achieving a stable position and effective functioning in a market economy requires the fullest possible utilization of its potential capabilities, the ability to quickly adapt to the changing market situation. Ensuring the competitiveness of business entities is closely linked to the processes of rational and efficient use of enterprise resource potential. The diversity of interpretations of the «resource potential» concept and its components raises different approaches to determining the role of resources in shaping the competitive advantage of the enterprise, which complicates the development and adoption of appropriate management decisions. The purpose of the research is to analyze and generalize modern approaches to determining the essence of resource potential as an economic basis for ensuring the competitiveness of the enterprise, substantiating the relationship between the resource potential of the enterprise and its competitiveness. The article reveals the substantive characteristics of resource potential and specifies its components, substantiates the interaction and interdependence between the resource potential of the enterprise and its competitiveness, proposes a mechanism of resource potential management, based on the principles of the concept of the competitive strategic enterprise management. It is proved that the efficiency of the enterprise and maximizing the use of its capabilities is achieved by rational use of resources based on their proportionality and balance. The combined action of the resource potential components creates a synergistic effect that leads to an increase in quality performance without increasing the quantitative ones. The theoretical significance of this research consists in systematization of the current data and expansion of ideas about improving the competitiveness of the enterprise and effective management of its resource potential, as well as clarifying the conceptual apparatus and methodological

provisions in this scientific field. The practical significance of the research consists in the fact that obtained results can be useful to the management of companies in providing management decisions to maintain the optimal structure of resources of their enterprises, and to predict the level of their competitiveness.

Key words: resource potential, structural elements of the resource potential, resource potential management, enterprise, competitiveness.

Постановка проблеми. У сучасних умовах ведення бізнесу конкурентоспроможність підприємства перетворюється на ключовий чинник, який створює можливості досягати стратегічних орієнтирів розвитку та займати стійкі позиції на ринку. Формування конкурентних переваг значною мірою залежить від здатності суб'єктів господарювання раціонально використовувати наявні ресурси. У цій площині ресурсний потенціал стає платформою для економічного зростання, ефективного функціонування та підвищення конкурентного статусу підприємства. Науковий інтерес до вивчення питань, пов'язаних із ресурсним потенціалом, зумовлений необхідністю оптимального та ефективного використання ресурсів для забезпечення конкурентоздатного рівня функціонування підприємства. Це потребує, насамперед, визначення сутності ресурсного потенціалу як економічної категорії, обґрунтування змістової характеристики даного поняття та уточнення його складників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці, пов'язаній із формуванням, використанням та управлінням ресурсним потенціалом підприємства, присвячено праці багатьох зарубіжних і вітчизняних учених, серед них: Г. Александрова, Н. Багацька, В. Гончар, Р. Грант, В. Гриньова, Е. Лапін, Н. Невроцький, С. Сердак, А. Дж. Стрікланд, А. Томпсон та ін. Дослідженням різних аспектів конкурентоспроможності ресурсного потенціалу підприємства займалися Л. Ковальська, О. Олексюк, І. Репіна, Д. Салавеліс, Р. Севастьянов, О. Федонін та ін.

Мета статті полягає в аналізі та узагальненні сучасних підходів до визначення сутності ресурсного потенціалу як економічної основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства, обґрунтуванні взаємозв'язку між ресурсним потенціалом підприємства та його конкурентоздатністю

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкової економіки, яка характеризується високим рівнем конкуренції, забезпечення переваг підприємства пов'язане з максимально повним використанням можливостей його ресурсного потенціалу. Ефективність ресурсного потенціалу є запорукою розвитку підприємства і визначає його місце на ринку поряд із функціонуючими там галузевими конкурентами. Особливої гостроти проблема набуває в силу обмеженості самих ресурсів, що зумовлює необхідність постійного пошуку шляхів більш раціонального їх використання. Досвід успішних підприємств підтверджує, що підвищення конкурентного статусу на ринку та ефективне функціонування у перспективі визначаються реальними можливостями ресурсного потенціалу.

На основі аналізу науково-економічної літератури виділено сучасні наукові підходи до визначення змісту поняття «ресурсний потенціал підприємства», які представлено у табл. 1.

Специфіка категорії «ресурсний потенціал» проявляється у симбіозі понять «ресурси» і «потенціал». Якщо ресурси існують незалежно від суб'єктів економічної діяльності, то потенціал підприємства невіддільний від суб'єктів діяльності. Тобто показники

Таблиця 1

Трактування категорії «ресурсний потенціал підприємства»

Автори, рік	Зміст поняття ресурсного потенціалу
А.А. Томпсон, А.Дж. Стрікланд, 2009	Ресурсний потенціал компанії – це її досвід та знання, інтелектуальний капітал, конкурентні можливості, унікальні навички, стратегічні активи, ринкові досягнення, що необхідні для успішної конкурентної боротьби. Успіх у цій боротьбі визначається кількістю цих ресурсів та спроможністю компанії мобілізувати їх у потрібний момент [1, с. 136].
В. Бугай, А. Горбунова, 2011	Ресурсний потенціал – сукупність ресурсних можливостей, управлінських здібностей і вмотивованості підприємства, а також працівників, які мають впливати на зовнішні зміни з метою поліпшення діяльності підприємства в умовах конкуренції [2, с. 28].
С. Алексеев, 2014	Ресурсний потенціал – система власних ресурсів підприємства, які можуть бути використані в господарській діяльності для збільшення його конкурентоспроможності та задоволення потреб [3, с. 54].
Т. Дем'яненко, 2015	Ресурсний потенціал підприємства – раціонально використовувані ресурси, що дають певний запас міцності та стабільності [4, с. 291].
М. Гончар, 2016	Ресурсний потенціал – це здатність підприємства реалізовувати можливості щодо здійснення статутної діяльності, досягнення максимального результату та забезпечення розвитку [5, с. 109].
Н. Багацька, В. Хачатрян, 2016	Ресурсний потенціал – сукупність ресурсів, які характеризують підприємство, а також здатність співробітників застосовувати їх для збільшення прибутку [6, с. 135].
Н. Невроцький, 2017	Ресурсний потенціал – сукупність ресурсів, що забезпечують результативну діяльність господарюючого суб'єкта [7, с. 98].
Л. Чернишова, 2019	Ресурсний потенціал – сукупність динамічних можливостей організації щодо використання наявних у неї ресурсів і ресурсів, які підприємство не використовує, але які можуть знадобитися в майбутньому для його стратегічного розвитку, максимального задоволення потреб клієнтів, досягнення конкурентних переваг у бізнес-середовищі та отримання прибутку [8, с. 433].

Джерело: сформовано авторами

поняття ресурсний потенціал, окрім матеріальних і нематеріальних засобів, включають можливості та здібності колективу підприємства ефективно використовувати наявні засоби і ресурси.

Змістовний аналіз представлених трактувань дає змогу виділити чотири основні критерії (класифікаційні ознаки), що характеризують ресурсний потенціал підприємства:

1) потенціал підприємства визначається його реальними можливостями у тій чи іншій сфері соціально-економічної діяльності, причому не тільки реалізованими, а й із певних причин нереалізованими;

2) можливості підприємства здебільшого залежать від наявності ресурсів і резервів (економічних, соціальних), не залучених у виробництво;

3) потенціал підприємства визначається не тільки і не стільки наявними можливостями, скільки навичками різних категорій персоналу до його використання з метою виробництва товарів, здійснення послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку виробничо-комерційної системи;

4) результати реалізації потенціалу підприємства визначаються формою підприємництва та адекватною їй організаційною структурою [9, с. 85].

Різноманітність підходів до визначення ресурсного потенціалу дає змогу вважати його багатоаспектним поняттям. Більшість сучасних учених розглядає ресурсний потенціал як систему взаємопов'язаних ресурсів різних видів, що перебувають у розпорядженні підприємства або можуть бути залучені до його господарської діяльності з метою максимального ефективного функціонування та підвищення конкурентоспроможності на ринку. Визначальним при цьому є не просто кількість та якість ресурсів, якими на даний момент володіє підприємство, а їх оптимальне співвідношення, відповідність їхньої величини і складу потребам вирішуваних завдань.

Узагальнюючи погляди науковців, сформулюємо визначення ресурсного потенціалу підприємства як сукупність матеріальних і нематеріальних складників підприємства, що зумовлюють його можливість здійснювати цілеспрямовану діяльність із максимальним економічним ефектом.

Як уже зазначалося, ресурсний потенціал є еконо-

мічною основою виробничих можливостей підприємства і визначає його спроможність формувати довготривалі конкурентні переваги (рис. 1).

Підприємство можна вважати конкурентоспроможним, якщо воно володіє перевагою порівняно з аналогічними гравцями, представленими на ринку. Ресурсний потенціал за грамотного його використання підвищує ефективність підприємства, дає змогу зберегти і навіть збільшити його частку ринку. Конкурентоспроможність є як наслідком, так і причиною зростання рівня економічного потенціалу підприємства

На ефективність функціонування підприємства впливає також взаємодія структурних елементів ресурсного потенціалу. Однак у науковій літературі існують різні підходи до його класифікації за функціональною ознакою. На думку В. Бутиріної та А. Черкаського, у складі ресурсного потенціалу доцільно виокремлювати матеріальні, нематеріальні, трудові, інноваційні, фінансові ресурси підприємства, а також управлінський елемент потенціалу. В. Гончаров і В. Головатюк [10] визначальним вважають інноваційний складник ресурсного потенціалу. О. Федонін, І. Репніна та О. Олексіюк у структурі ресурсного потенціалу виділяють виробничий, маркетинговий, фінансовий, науково-технічний потенціали, а Н. Краснокутська за цією ж ознакою – маркетинговий і фінансовий [11, с. 260].

Більшість дослідників цієї проблеми до складу ресурсного потенціалу включає такі елементи:

- природно-ресурсний і виробничий потенціали, що відображають наявність сировинних ресурсів, необхідних для виготовлення продукції, а також ефективність використання основних фондів виробництва;
- фінансово-інвестиційний потенціал, який показує співвідношення власного й позикового капіталу, можливість залучення додаткових фінансових ресурсів, сукупність виробничих засобів підприємства;
- кадровий потенціал, який характеризує професійно-кваліфікаційний склад працівників, здатність до навчання відповідно до цілей підприємства;
- інформаційно-комунікативний потенціал, який інформує про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, можливості та резерви, що можуть бути використані, рівень маркетингових досліджень, перспективи розвитку;
- організаційно-підприємницький потенціал –

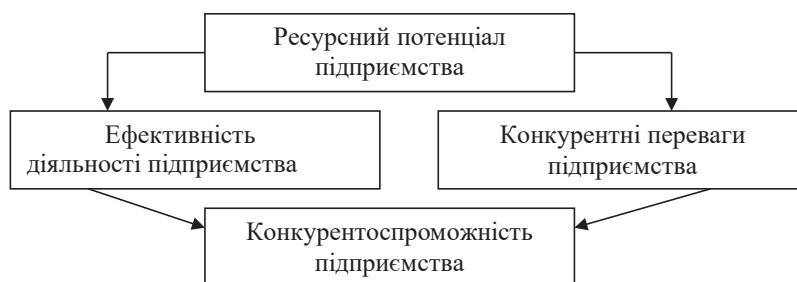

Рис. 1. Взаємозв'язок ресурсного потенціалу і конкурентоспроможності підприємства

Джерело: складено авторами

уміння раціонально поєднувати наявні ресурси підприємства, компетенції менеджерів, динаміку управлінських процесів, напрями діяльності внутрішнього і зовнішнього характеру, структуру, адаптивність, організаційну культуру організації, механізм прийняття та реалізації рішень тощо [8, с. 435; 12, с. 144].

Структурний склад пропонованих елементів ресурсного потенціалу та їх взаємозв'язок представлено на рис. 2.

Склад ресурсного потенціалу та механізми його формування відрізняються

за галузями і сферами економічної діяльності. Структура ресурсного забезпечення для кожного підприємства є індивідуальною. Спільна дія складників ресурсного потенціалу створює синергетичний ефект, який полягає у тому, що за взаємодії двох або більше елементів сумарний ефект переважає вплив кожного окремого компонента і призводить до зростання якісних показників функціонування без збільшення кількісних [13, с. 106].

Вищесказане дає підстави для висновку, що ресурсний потенціал характеризується цілісністю, яка означає, що тільки за наявності всіх елементів потенціалу можливо отримати ефективний результат. Йому також притаманні такі особливості, як взаємодоповнення елементів, взаємозв'язок складників, адаптивність товарів і послуг, уміння пристосовуватися до мінливих виробничих і ринкових умов. Основною характеристикою ресурсного потенціалу є можливість відтворення. Вивчення дії даних механізмів створює можливість для модернізації виробництва, що у підсумку сприяє зниженню виробничих витрат і підвищенню конкурентних переваг підприємства.

Науковці наголошують на необхідності відрізняти поняття «ресурсний потенціал» та «ефективність використання ресурсного потенціалу». Принципова відмінність між ними полягає у тому, що перше – це сукупність усіх наявних і використовуваних підприємством ресурсів, а друге – показник результативності використання ресурсного потенціалу, його оцінка. Вона визначається спроможністю працівників і менеджерів використовувати ресурси з метою отримання максимального прибутку. Для більшості підприємств-конкурентів набір ресурсів, що використовуються у виробничому процесі, як правило, є однаковим, але

ефективність їх поєднання у діючій господарській системі різна і залежить від якості управління [14, с. 128]. Умовами забезпечення конкурентоздатного рівня функціонування підприємства є не тільки оновлення технологій і виробничого обладнання, дослідження ринків, пошук уразливих місць і переваг конкурентів, а й здатність здійснювати оцінку своїх реальних можливостей щодо підвищення конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність визначає активне використання потенціалу підприємства, його здатність випередити конкурентів як сьогодні, так і в майбутньому. Конкурентоспроможність не є постійною характеристикою підприємства, тобто зі змінами у зовнішньому та внутрішньому середовищі змінюються порівняльні конкурентні переваги щодо інших підприємств галузі. Можна вважати, що конкурентоспроможність підприємства – це поняття відносне, оскільки його можна визначити, лише порівнявши окремі характеристики підприємства з характеристиками інших підприємств однієї галузі.

Досягти високої ефективності функціонування та забезпечити конкурентоспроможність і довгостроковий сталий розвиток за рахунок повного та раціонального використання всіх наявних ресурсів підприємство може лише за умови розроблення відповідного організаційно-управлінського механізму (рис. 3).

Представлений механізм є допоміжним інструментом створення необхідних передумов для успішної реалізації стратегії підприємства, спрямованої на забезпечення його конкурентоспроможності. Виходячи з поставленого завдання, доцільно включити такі напрями управлінських дій: планування й обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства; розроблення методів управління ресурсним потенціалом за функціональними напрямками; аналіз ресурсного потенціалу підприємств у контексті його конкурентоспроможності. Базовими принципами формування механізму управління є комплексність та системність.

Висновки. Таким чином, проведене теоретичне дослідження та критичне переосмислення наявних у літературі підходів до визначення ресурсного потенціалу дають змогу стверджувати, що ресурси підприємства, їх структура, обсяг, якість, та інноваційність виступають

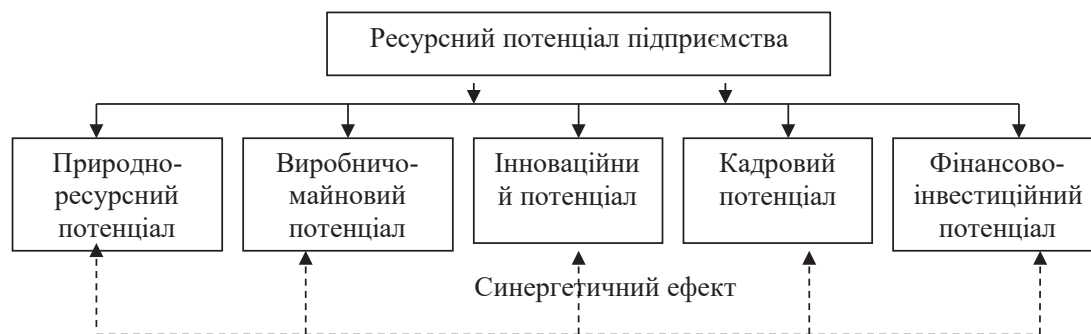

Рис. 2. Структурний склад елементів ресурсного потенціалу

Джерело: складено авторами

Рис. 3. Механізм управління ресурсним потенціалом для підвищення конкурентоспроможності підприємства

Джерело: авторська розробка

основною формування його конкурентоспроможності. Рівень конкурентоспроможності зумовлюється оптимальним поєднанням ресурсів підприємства та потенціалу спроможностей і компетенцій працівників.

Подальшого дослідження потребують питання управління ресурсним потенціалом підприємства з метою підвищення його конкурентоспроможності та ефективності функціонування.

Список літератури:

1. Томпсон-мл. А.А., Стрикленд Ш А.Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа / пер. с англ. ; 12-е изд. Мосева : Вильямс, 2009. 928 с.
2. Бугай В.З. Теоретичні основи формування потенціалу підприємства. *Вісник Запорізького національного університету*. 2011. № 1(9). С. 27–33.
3. Алексеев С.Б., Жебокритський Є.І. Визначення поняття «ресурсний потенціал підприємства». *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2014. № 2. С. 53–56.
4. Дем'яненко Т.І. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні аспекти сутності та структури. *Економічний форум*. 2015. № 3. С. 290–294.
5. Гончар М.В. Обґрунтування структуризації ресурсного потенціалу підприємства. *Науковий вісник Полісся*. 2016. № 2(6). С. 108–113.
6. Багацька Н.М. Сучасний підхід до оцінки сутності ресурсного потенціалу підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. № 3. С. 134–139.
7. Невроцький Н.О. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. *Інтернаука*. 2017. № 1(23). Т. 2. С. 97–101.
8. Чернишова Л.І., Бескубська А.С., Прокоф'єва В.К. Управління процесом формування ресурсного потенціалу як передумова конкурентоспроможного стратегічного розвитку виробничого підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 23. С. 432–438.
9. Гончар О.І., Галкіна Ю.В. Еволюція категорії «потенціал підприємства» та її роль в економічних дослідженнях. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 5. Т. 3. С. 245–247.

10. Демиденко В., Веретільник Л. Особливості формування та використання ресурсного елементу потенціалу підприємства. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія «Економічні науки»*. 2014. Вип. 36(1.1). С. 65–71.
11. Турило А.М., Богачевська К.В. Потенціал підприємства: сутність, класифікація, види. *Бізнес Інформ*. 2014. № 2. С. 259–263.
12. Плаксюк О.О. Механізм формування ефективної системи ресурсного потенціалу підприємства. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2015. № 2. С. 140–147.
13. Лісовська Л.С., Гринів Н.Т. Забезпечення синергізму інноваційних процесів на підприємстві. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Логістика*. 2016. № 846. С. 103–109.
14. Латишева О.В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та особливості управління елементами забезпечення сталого розвитку. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 3(53). С. 126–130.

References:

1. Tompson-jr. A.A., Stryklend-III A.Dzh. (2008) Strategicheskyy menedzhment: koncepcyy u situacyy dlja analiza [Strategic management: concepts and situations for analysis]. Moscow: Williams. (in Russian)
2. Buhai V.Z. (2011) Teoretychni osnovy formuvannya potentsialu pidpryemstva [Theoretical bases of enterprise potential formation]. *Bulletin of Zaporizhzhya National University*, no 1(9), pp. 27–33.
3. Aliexsieiev, S.B. (2014) Vyznachennya poniattia «resursnyi potentsial pidpryemstva» [Definition of the concept «resource potential of the enterprise»]. *Derzhava ta rehiony, Seriya Ekonomika ta pidpryemstvo*, vol. 2, pp. 53–56.
4. Dem'janenko T.I. (2015) Resursnyy potentsial pidpryemstva: teoretychni aspekty sutnosti ta struktury. [Enterprise resource potential: theoretical aspects of nature and structure] *Economic Forum*, no. 3, pp. 290–294.
5. Honchar M.V. (2016) Obgruntuvannya strukturyzatsii resursnoho potentsialu pidpryemstva [Substantiation of structuring of enterprise resource potential]. *Polissya Scientific Bulletin*, no. 2(6), pp. 108–113.
6. Bahatska N.M. (2016) Suchasnyi pidkhid do otsinky sutnosti resursnoho potentsialu pidpryemstva [Modern approach to assessing the essence of the enterprise resource potential]. *Economy and Society*, no. 3, pp. 134–139.
7. Nevrozkyi N.O. (2017) Otsinka efektyvnosti vykorystannia resursnoho potentsialu pidpryemstva. [Assessment of efficiency of utilization of the enterprise resource potential]. *Internauka*, no. 1(23), vol. 2, pp. 97–101.
8. Chernyshova L.I., Beskubaska A.S. (2019) Upravlinnia procesom formuvannya resursnoho potentsialu yak peredumova konkurentospromozhnoho stratehichnoho rozvytku vyrobnychoho pidpryemstva [Managing the process of formation of the resource potential as a prerequisite for a competitive strategic development of the manufacturing enterprise]. *Eastern Europe: economics, business and management*, no. 23, pp. 432–438.
9. Honchar, O.I., Halkina, Yu.H. (2009) Evolutsiya katehoriyi «potentsial pidpryemstva» ta yiyi rol v ekonomichnykh doslidzhenniakh [Evolution of the «enterprise's potential» category, and its role in economic research]. *Bulletin of Khmelnytsky National University*, no. 3, pp. 245–247.
10. Demydenko V., Veretilnik L. (2014) Osoblyvosti formuvannya ta vykorystannya resursnoho elementu potentsialu pidpryemstva [The peculiarities of forming and use of the resource element of enterprise's potential]. *Scientific Journal of Cherkasy State Technological University. Series: Economic sciences*, no. 36(1.1), pp. 65–71.
11. Turylo A.M., Bohachevs'ka K.V. (2014) Potentsial pidpryemstva: sutnist', klasyfikaziya, vydy [Potential of an enterprise: essence, classification, types]. *Business Inform*, vol. 2, pp. 259–263.
12. Plaksiuk O.O. (2015) Mekhanizm formuvannya efektyvnoi systemy resursnoho potentsialu pidpryemstva [The mechanism of formation of an effective system of of the enterprise's resource potential]. *Accounting, analysis and audit: problems of theory, methodology, organization*, no. 2, pp. 140–147.
13. Lisovs'ka L.S., Hryniv N.T. (2016) Zabezpechennya synerhizmu innovatsiynykh procesiv na pidpryemstvi [Ensuring synergism of innovative processes at the enterprise]. *Bulletin of Lviv National Polytechnic University. Logistics*, no. 846, pp. 103–109.
14. Latysheva, O.V. (2018) Resursnyy potentsial pidpryemstva: sutnist', skladovi ta osoblyvosti upravlinnya elementamy zabezpechennya staloho rozvytku [Resource potential of the enterprise: essence, components, and features of managing the stages of ensuring sustainable development]. *Economic Bulletin of Donbas*, vol. 3(53), pp.126–130.